

עוד בדו"ח השנתי 16 עמד מבקר המדינה על כך, שמרבית המכונים אינם עונים כדבעי על צרכים, שלשם חוקם; ארגונם, גיהולם וההיקף המצומצם של פעולותיהם אינם מתאימים לכך. עד מועד סיום הביקור לא חלו שינויים לטובה.

מומחה שבדק, ב־1977, על פי הזמנת המשרד את דרכי ארגונם של מכוני המחקר השימושי קבע, שפיצול המחקר בין מכונים קטנים ובודדים אינו תואם את הצרכים והמטרות של תעשייה מודרנית ומתפתחת והמליץ על מספר אפשרויות לארגונם מחדש: העברת המכונים לבעלות התעשייה; העברתם, על בסיס חלוקה גיאוגרפית, לאוניברסיטאות או איחוד כל המכונים לתאגיד מחקר בתסות ממשלתית. עד למועד סיום הביקור לא יושמו המלצות המומחה.

סיום פעולתן של קרנות ענפיות בענף הטקסטיל

תשלומי החובה, שהוטלו בענפי הצמר, המוצרים הסינטיים והעור לפי תקנות לשעת חירום (תשלומי חובה), תשי"ח—1958, נועדו להגן על תוצרת הארץ ולעודד את היצוא על ידי גביית היטלים מן היבוא לצורכי השוק המקומי והישבון ההיטל ליצוא.

בראשית שנות ה-60 חוקמו על ידי משרד המסחר והתעשייה ארבע קרנות:

(א) קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטיים (ראה דו"ח שנתי 21, עמ' 382); (ב) היחידה להחזרים בענף מוצרי העור; (ג) קרן הקונפציה; (ד) היחידה להחזרי מסים עקיפים למוצרי כותנה, שתפקידן היה לגבות היטלים על יבוא חומרי גלם ולשלם הישבון והטבות, ליצואנים בעד יצוא ישיר, יצוא עקיף וכן בעד יצוא סמוי. מאז 1972 עסקה רק קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטיים בגביית היטלים על יבוא חומרי גלם ובתשלום הישבון והטבות בעת ביצוע היצוא, ואילו הקרנות האחרות שילמו הטבות בלבד.

משרד המסחר והתעשייה מימן את הוצאות קרן הנאמנות למוצרי צמר ומוצרים סינטיים בגין תשלום הטבות והישבון, שעלו על הכנסותיה מגביית היטלי יבוא, ואת מלוא ההוצאות של היחידה להחזרים בענף מוצרי העור וקרן הקונפציה. כן שילם המשרד מתקציבו הטבות ליצואנים של מוצרי כותנה.

להלן נתונים על ההכנסות וההוצאות של קרן הנאמנות למוצרי צמר ומוצרים סינטיים בשנים הקאלנדאריות 1976 ו־1977 ושל היחידה להחזרים בענף מוצרי העור וקרן הקונפציה בשתי שנות הכספים 1976 ו־1977, (באלפי ל"י):

	קרן נאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטיים				היחידה להחזרים בענף מוצרי העור		קרן הקונפציה	
	שנה קאלנדארית		שנה קאלנדארית		שנת כספים		שנת כספים	
הכנסות	1976	1977	1976	1977	1976	1977	1976	1977
היטלים	67,837	61,071	—	—	—	—	—	—
העברות החשב הכללי	28,000	8,300	500	1,450	5,400	5,800	—	—
ריבית	1,216	1,634	17	12	—	—	—	—
הוצאות	97,053	71,005	517	1,462	5,400	5,800	—	—
תשלומי הישבון	48,413	42,652	—	—	—	—	—	—
תשלומי הטבות	38,411	36,253	732	720	4,259	2,821	—	—
תשלומים בגין שנים קודמות	5	12	297	254	1,757	2,293	—	—
חובות אבודים	—	62	—	—	—	—	—	—
הוצאות מינהליות וכלליות	1,064	1,549	—	—	—	—	—	—
סה"כ	87,893	80,528	1,029	974	6,016	5,114	—	—
עודף (גרעון)	9,160	(9,523)	(512)	488	(616)	686	—	—
יתרת הקרן בתחילת השנה	40,288	49,449	619	107	493	(123)	—	—
יתרת הקרן בסוף השנה	49,449	39,926	107	595	(123)	563	—	—

עם הנהגת המדיניות הכלכלית החדשה מאוקטובר 1977 וביטול תשלום החזרי מסים עקיפים לכלל היצוא בוטלו גם תשלומי ההטבות על ידי הקרנות והיחידות דלעיל והופסקה גביית ההיטל על יבוא של מוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים. כמו כן הוחלט, שהקרנות והיחידות ימשיכו עד סוף יולי 1978 בתשלום הישבון והטבות בגין יצוא, שבוצע עד 20 באוקטובר 1977.

בחודשים מארס-יוני ודצמבר 1978 בדק משרד מבקר המדינה במשרד התמ"ת ובמשרדי קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים את סדרי הפסקת פעולותיהן ואת סיום ההתחשבות עם היצואנים.

קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים

בהנהלת קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים (להלן הקרן) שמונתה על ידי שר המסחר והתעשייה 13 חברים: נציגי התאחדות התעשיינים שהוא גם יושב ראש הקרן, שבעה נציגי התעשייה, שלושה נציגי משרד התמ"ת, נציגי משרד האוצר ומזכיר הקרן. השר אצל על הנהלת הקרן סמכויות לאכיפת התקנות. כן היה עליה לטפל בבעיות מינהל הקרן ובכל דבר, שהשר הטיל עליה. הנהלה הקימה מנגנון, שמתפקידו היה להוציא לפועל את החלטותיה. המנגנון מנה 9 עד 15 עובדים שבראשם עמד מזכיר הקרן. הקרן פעלה על פי הוראות נוהל של משרד התמ"ת, שקבעו את סדרי הטיפול בגביית ההיטלים ובתשלום ההטבות.

הקרן גבתה היטלים על יבוא חומרי גלם לתעשיית הטקסטיל. כמו כן גבתה הקרן היטלים על קניות במטבע חוץ מהשוק המקומי למטרות יצוא. היטלים אלו היו בשיעורים, כפי שנקבעו בצווים על פי התקנות, וחושבו לפי ערך היבוא ולפי משקל הסחורה.

כל יבואן של מוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים חייב היה לקבל אישור מהקרן לפני שחרור הטובין מהמכס. בגין יבוא שנועד לשוק המקומי שילם היבואן את ההיטלים במזומן, ואילו בגין יבוא לשם ייצור שנועד ליצוא קיבל היבואן אשראי בגובה ההיטל מן הקרן.

בקרן נוהל לכל יצואן חשבון לפי שיטת "תקרת האשראי". במקרים, שהיבואן עבר את תקרת האשראי שנקבעה לו, שילם את ההיטל במזומן. בתקרת האשראי הובאו בחשבון אומדני היצוא ושיעור הערך המוחלף בייצור. ליד הקרן פעלה ועדת אשראי, שחבריה היו מהנהלת הקרן, ואשר הייתה רשאית ומוסמכת לשנות את תקרת האשראי שנקבעה ליצואן.

יצואן, שייצא מוצרים העשויים מחומרי גלם, שעליהם שולמו היטלים לקרן, היה זכאי להחזר ההיטל, ששילם בעת היבוא של אותם חומרים, ולהטבות, שחושבו על בסיס הערך המוסף של המוצרים. ההטבות שולמו מהקרן נוסף על החזר המסים העקיפים, שקיבל היצואן כולו. התשלום נעשה בשני שלבים. עם ביצוע היצוא והצגת רשימת היצוא, שאושר על ידי המכס, רשאי היה היצואן לבקש מקדמה בשיעור 90% על חשבון ההטבות; עם קבלת התמורה והגשת בקשה לחשבון סופי. שווי היצוא התבסס לצורך חישוב המקדמה על ערך פו"ב נטו ברשימת היצוא, פחות מרכיבים, שאינם מוזכרים את היצואן בהטבה, כגון עמלת סוכן, דמי הובלה וביטוח וחומרי גלם (גומי, כפתורים וכד') הכלולים במוצר המוגמר.

שיעורי הישבון ההיטל וההטבות נקבעו על ידי המשרד על פי הערך המוסף במוצר המוגמר.

היחידה להחזרים בענף מוצרי העור

עד אפריל 1972 פעלה היחידה להחזרים בענף מוצרי העור בדומה לקרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים, כלומר, גבתה היטלים ושילמה הישבון והטבות ליצואנים. באפריל 1972 בוטלו ההיטלים על היבוא, ותפקידי היחידה צומצמו לתשלום הטבות. תשלום ההטבות בגין יצוא וניהול חשבונות היחידה נעשו על ידי עובדי קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים. ההטבות נעו בין 20 ל-40 אגורות ל% יצוא בהתאם למוצרים המיוצאים.

קרן הקונפקציה

הקרן נוסדה בראשית שנות ה-60 ונוהלה במסגרת-מכון היצוא. בשנת 1968 הועבר ניהולה לקרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים. קרן הקונפקציה שילמה הטבות ליצואנים.

היחידה להחזרי מסים עקיפים למוצרי כותנה

היחידה להחזרי מסים עקיפים למוצרי כותנה (להלן היחידה) פעלה במסגרת חטיבת הטקסטים והעור שבמשרד התמ"ת. עד לאוקטובר 1977 מנתה היחידה שישה עובדים. תפקידי היחידה היו לאשר תשלומים של החזרי מסים עקיפים בגין יצוא ישיר של חוטי כותנה ותחליפיה; בדים ומוצריהם מייצור מקומי; בדים ומוצריהם שיוצרו מחוטים מיובאים; יצוא עקיף של בדים ארוגים או סרוגים מחוטים, מכותנה ומתחליפי כותנה; ויצוא סמוי, דהיינו מכירות לבתי מלון ולחברות ספנות ותעופה.

תשלום ההטבות נעשה בדומה לנהוג בקרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים. עם ביצוע היצוא, רשאי היה היצואן לבקש מקדמה בשעור 90% על חשבון ההטבות, שלהן זכאי היה על סמך רשימון יצוא והעתק החשבון שלו כשהם מאושרים על ידי המכס. משהגיעה התמורה היה היצואן מגיש בקשה לתשלום יתרת ההטבות. לאחר בדיקת הבקשה הייתה היחידה מוציאה הוראת תשלום לחשב המשרד. אם תוך שישה חודשים מעת ביצוע היצוא לא הוגשה תביעה לתשלום הטבות נדרש היצואן להחזיר את המקדמה שקיבל. אם לא התקבלה התמורה המלאה מזוכה היצואן רק בחלק היחסי מן התמורה שהתקבלה.

תקציב ההטבות בשנת הכספים 1976 היה בסך 54.42 מיליון ל"י, מהם נוצלו 54.34 מיליון ל"י. בשנת הכספים 1977 היה התקציב בסך 54.5 מיליון ל"י, מהם נוצלו 39.75 מיליון ל"י.

הפסקת פעולות הקרנות

עם ביטול החזרי המסים העקיפים ליצוא, באוקטובר 1977, החליטה הממשלה, כאמור, לבטל גם את גביית ההיטלים והחזרתם ואת תשלום ההטבות הנוספות על ידי הקרנות. הקרנות עסקו בסיום ההתחשבוניות עם היצואנים עד 31.7.1978. בעקבות החלטת הממשלה הוציאה חטיבת הטקסטים והעור שבמשרד התמ"ת הוראות בדבר סיום פעולות הקרנות כדלקמן:

1. יצואן, שהביא לארץ את תמורות היצוא והמיר אותן בבנק סוחר מוסמך ללירות ישראליות עד לתאריך 28.10.1977, יהיה זכאי לקבל את ההטבה וההישבון, כפי שהיה מקובל עד ל-28.10.1977.

2. יצואן, שהביא לארץ את תמורות היצוא לאחר 28.10.1977, ושהוכיח במסמכים, שניתנו לו החזרי מסים עקיפים באמצעות הבנקים המסחריים, כפי שהיה נהוג לפני התאריך דלעיל, יהיה זכאי להטבה מהקרנות, כפי שהיה מקובל עד 28.10.1977.

3. המקדמות, ששולמו עד ל-28.10.1977, לא יקוּווּ מיצואנים, שלא הגישו תביעה לקבלת מלוא ההטבה. המדובר בעיקר: ביצואנים, שלא קיבלו אשראי מהקרן למימון משלוחי יצוא לפני ה-28.10.1977 וקיבלו את התמורה לאחר מועד זה; ביצואנים, שלא קיבלו את מלוא התמורה בגין היצוא שביצעו, בין אם חלק מהמשלוח הוחזר ובין אם מסיבה אחרת, והמקדמה שקיבלו מהיחידה עולה על זו שלה הם זכאים. יצואנים אלו יכלו, איפוא, להמיר חלק מתמורות היצוא לפי השער החדש, שהיה יותר מ-15 ל"י \$.

4. ההישבון יחושב סופית על פי נתוני רשימוני היצוא. פירוש הוראה זו, שיצואנים, שייצאו לאחר ה-28.10.1977 והיו זכאים להישבון מהקרן, לא חויבו עוד להוכיח, שאכן ביצעו את היצוא על ידי הבאת תמורות היצוא ארצה וזוכו בגין היטלי היבוא מיד עם הצגת רשימון היצוא.

5. קרן הנאמנות לצמר ולמוצרים סינטטיים תמשיך בתשלום הישבון ליצואנים בתקופת המעבר עד לסוף יולי 1978 לפי המכסות ולפי תקופות האשראי שאושרו, בגבול השטרות וההתחייבויות, שהיו בקרן באותו מועד.

סיום החשבונות

1. על פי מאזן (לא מאושר) ליום הפסקת פעולות הקרנות — 31.7.1978 — הסתכמו חובות המפעלים לקרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים בגין היטלים על יבוא שנעשה לפני 28.10.1977 ובגין הטבות יתר שקיבלו בסך 12,197,000 ל"י מהם סך 2,528,000 ל"י, שהוגדר כחובות מסופקים. בידי הקרן היו גם שיקים ושטרות לגבייה בסך כ-634,000 ל"י.

מאז הפסקת פעולות הקרנות הועבר הטיפול בגביית החובות ובחיסול החשבוניות לידי הטיבת הטקסטיל והעור שבמשרד התמ"ת. עד ליום 1.12.1978 גבתה החטיבה 944,000 ל"י מהחייבים; בעקבות החלטת בית המשפט נמחקו חובות בסך 424,000 ל"י; לאחר שהוכיחו ביצוע יצוא וזכו חייבים בסך 1,019,000 ל"י. בסך הכל קטנה אפוא יתרת החובות ב-2,387,000 ל"י והסתכמה ב-9,810,000 ל"י.

לפי הסברי המשרד מדצמבר 1978 סך 2,101,000 ל"י מהסכום הנ"ל הם חובות אבודים, שעדיין אינם ניתנים למחיקה (המפעלים בכינוס נכסים), ו-4,425,000 ל"י הם חוב טכני, שטרם זוכה בשל עיכוב בדיווח של אחד המפעלים.

למעלה משנה והצי לאחר ההחלטה על הפסקת פעולות הקרנות, ויותר ממחצית השנה לאחר סגירת משרדי קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים, 38 מפעלים חייבים עדיין סכום כולל של 3,283,000 ל"י מהם שמונה מפעלים החייבים סכומים שבין 50,000 ל"י — 200,000 ל"י, שניים חייבים סכומים שבין 500,000 ל"י — 600,000 ל"י ומפעל אחד חייב יותר מ-1 מיליון ל"י.

2. לשם מימון הפעילות השוטפת של הקרנות הן החזיקו פקדונות בשלושה בנקים מסחריים. ביום סגירת הקרנות הסתכם פקדון קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים בבנק א' ב-5,861,000 ל"י, פקדון היחידה להחזרים בענף מוצרי העור בבנק ב' הסתכם ב-515,000 ל"י ופקדון קרן הקונפקציה בבנק ג' הסתכם ב-157,000 ל"י.

אף כי מאז סוף יולי 1978 — מועד סגירתם של משרדי קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים, של היחידה להחזרים בענף מוצרי העור ושל קרן הקונפקציה — לא הייתה תנועה בפקדונות אלה, זוכה בהם חשבון המשרד רק בסוף אוקטובר 1978.

מסוף אוקטובר 1977 עד דצמבר 1978 הוציאה היחידה להחזרי מסים עקיפים למוצרי כותנה וזכויים נטו (לאחר ניכוי החייבים) בסך כולל של 12.7 מיליון ל"י. לפי הערכת המשרד יהיה עליו להוציא עוד זכויים בגין החזרי מסים עקיפים בסכום של כ-50,000 ל"י.

נוח אדם

1. עובדי קרן הנאמנות למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים הועסקו על ידי הנהלת הקרן. על פי סיכום מיולי 1973, שכלל גם הוראות למקרה של פיטורין. עובדי הקרן לא היו עובדי מדינה. במועד ההחלטה על סיום הפעולות הועסקו בקרן תשעה עובדים לרבות מזכיר הקרן. סמוך למועד ההחלטה הוחל בדיונים עם העובדים על תנאי פרישתם, והם סוכם בזכרון דברים בינואר 1978; על פיו קיבלו שלושה עובדים פיצויי פיטורין בשיעור של 100% וחמישה אחרים בין 130% ל-150%, ממשכורת חודשית כפול. מספר השנים שהועסקו בקרן. לשלושה מבין חמשת העובדים הוענקו גם תוספת בשיעור של 3½% חודשי משכורת. מלבד זאת ניתנה לכל העובדים חופשה של חודש ימים בתשלום לחיפוש מקום עבודה אחר. למזכיר הקרן אושרו פיצויי פיטורין בשיעור של 200% ממשכורתו החודשית כפול מספר שנות עבודתו ותוספת של שמונה משכורות חודשיות.

2. עובדי היחידה להחזרי מסים למוצרי כותנה מכוח היותם עובדי מדינה הועברו לתפקידים אחרים במסגרת משרד התמ"ת בתל אביב.

השתתפות המשרד בחברה למימון הפקת סרטים

במסגרת המדיניות לעידוד תעשיית הסרטים בישראל סייע משרד המסחר והתעשייה (להלן המשרד) בשנת 1969 להקמתה של חברת סרטים "סינפילקו-ישראל בע"מ". לפי החלטה של ועדת השרים לענייני כלכלה מספטמבר 1969 "תשתתף המדינה במימון החברה עד לסכום של 2 מיליון ל"י ותמנה חבר דירקטוריון מטעמה". המטרה העיקרית של החברה הייתה לממן את ההפקה של סרטי קולנוע, סרטי טלוויזיה וסרטים דוקומנטריים בארץ, הן בצורת הלוואות והן בצורת השקעות. התנאים העיקריים להשתתפות המדינה נקבעו כדלהלן: (א) הון המניות הרשום של החברה יהיה 4 מיליון ל"י. חברה של יום פרטי תחתום בתזכיר על מניות בסך 500,000 ל"י ותתחייב למכור למשקיעים אחרים את יתרת מניות סינפילקו; (ב) המדינה תרכוש איגרות חוב של סינפילקו, הנושאות ריבית שנתית של 6% ללא הצמדה, עד לסכום של 2 מיליון ל"י בשלבים אלו; בסך של 500,000 ל"י במקביל לרכישת מניות באותו סכום על ידי החברה הפרטית; לאחר מכן בהתאם

לסכום המניות, שתמכור החברה, חצי מיליון ל"י באגרות חוב כנגד כל מיליון ל"י במניות. איגרות החוב ייפרעו ב־20 תשלומים שנתיים, החל מהשנה השישית לאחר הנפקתן. התחייבות הממשלה לרכישת אגרות חוב הוגבלה עד ספטמבר 1972.

החברה נרשמה בנובמבר 1969. הדיוקטוריון מנה שלושה חברים מהם אחד, שמונה על ידי שר המסחר והתעשייה. מפעל החברה הוכר על ידי מרכז ההשקעות כמפעל מאושר.

בדו"ח השנתי 25 (עמ' 448) העלה מבקר המדינה ממצאים על פעולות המשרד הקשורות לחברה כדלהלן:

המשרד השקיע, בחברה, בהתאם לתנאים האמורים, 500,000 ל"י, והחברה הפרטית אף היא 500,000 ל"י, אך לא נמכרו מניות למשקיעים נוספים.

הפקות הסרטים גרמו לחברת סינפילקו הפסדים וב־1972 החליטה החברה, בתיאום עם המשרד, על מכירתה למשקיעים מקומיים, והסכם על כך נחתם ביוני 1973. תמורת השליטה בחברה שילמו המשקיעים 80,000 ל"י ולקחו על עצמם חוב של כ־800,000 ל"י מהבעלים הקודמים. המשרד הסכים להאריך את ההתחייבות בדבר רכישת אגרות החוב עד סוף יוני 1974.

עם העברת השליטה למשקיעים צומצם — בהסכמת נציג המשרד — תחום פעילותה של חברת סינפילקו. הוחלט, שהחברה לא תשקיע כספים בהפקת סרטים במישרין אלא בדרך של מתן הלוואות לחברות מפיקות סרטים, בריבית בנקאית רגילה, תמורת בטחונות; ושאל יושגו רווחים, הם יוצלו ראשית להחזרת החוב לממשלה ורק לאחר מכן — בעדיפות שנייה — לקידום פרויקטים חדשים.

המשרד הסכים להמשיך ולהשקיע בחברה סכום של 1.5 מיליון ל"י כפי שהתחייב כלפי הבעלים הקודמים, בצורת איגרות חוב בריבית של 6%, ללא הצמדה, לתקופה של 25 שנה לשם מתן הלוואות מולות לענף הסרטים — וזאת נוסף על הדרכים האחרות של סיוע, שנתון המשרד לצורך הפקת סרטים בארץ, כגון הלוואות מוכוונות, הנחות ממסים והקצבות ישירות.

בעליה החדשים של החברה השקיעו, לפי הרישום בספרים, סך של 2 מיליון ל"י, ומשרד האוצר הוסיף 1 מיליון ל"י תמורת איגרות חוב. רוב ההשקעה של הבעלים החדשים בחברה נעשתה בדרך של העברת זכויות בסרטי עלילה ובסרטים דוקומנטריים, שהופקו לפני העברת הבעלות, משתי חברות השייכות לבעלי מניותיה של חברת סינפילקו אל החברה. הזכויות נבעו בעיקר מהשירותים, שנתנו חברות אלו, כגון צילומים, עריכה ופיתוח.

שינוי יעדי החברה והפיכתה למכשיר פיננסי, תוך יצירת קשר בין חברת סינפילקו לבין מעבדות, שבשליטת בעלי החברה, היה בהם כדי להביא להעדפה במימון הפקות של מפיקים המתקשרים עם מעבדות אלו לשם קבלת שירותים. למעשה, ממנה חברת סינפילקו את פעולותיהן של שתי החברות והתועלת, שהביאה לגורמים אחרים העוסקים בהפקת סרטים ובפיתוחם, אינה משמעותית.

בעקבות הביקורת הודיע המשרד בינואר 1975, כי יפעל להידוק הפיקוח על החברה על ידי מינוי נציג נוסף שלו להנהלתה; וכי יעשה לעדכון הוראות נוהל, שיסדירו את מימון הפקת סרטים מכספי ציבור.

בחודשים אפריל וספטמבר 1978 ערך משרד מבקר המדינה לסירוגין, ביקורת מעקב במשרד התעשייה, המסחר והתיירות (להלן המשרד) על פעולות הפיקוח שלו על החברה. הביקורת העלתה:

1. בנובמבר 1975 הודיעה החברה למשרד, שבישיבת ההנהלה מיום 27.6.1975, שבה לא השתתף נציג המשרד, הוחלט להשקיע עוד 1.5 מיליון ל"י על חשבון מניות; היא בקשה, שהמשרד ישלם את יתרת ההלוואה בסך 500,000 ל"י. המשרד השיב, כי בעקבות הסכמת מינהלת מרכז ההשקעות על הארכת מועד תכנית ההשקעות עד 30.6.1975 תוכל החברה להגדיל את הונה, אך בנוגע לתוספת 500,000 ל"י מצד הממשלה, הרי המועד לרכישת איגרות חוב מהחברה פג ב־30.6.1974.

2. החברה המשיכה להשקיע עיקר כספיה במימון פעולותיהן של חברות השייכות לבעלי מניותיה; פעולות אלו אינן קשורות רק להפקת סרטים. בשנת הכספים 1975 נתנה החברה הלוואות ללא ריבית לאחת מהחברות של הבעלים, הפועלת בענף עסקי בידור ובענף בתי מלון, בסך כ־2.2 מיליון ל"י, וכן הלוואה בסך 350,000 ל"י. שגם היא אינה נושאת ריבית, לחברה אחרת של בעלי המניות.

— בתקי המשרד לא נמצאו דו"חות נספיים של החברה לשנים 1976 ו־1977.

3. — בתיקי המשרד אין נתונים על השתתפות החברה במימון הפקות סרטים, שיעורי ההשתתפות ותנאי המימון.

— המשרד לא קבע קריטריונים והוראות נוהל, שיסדירו דרכי המימון להפקת סרטים באמצעות סינפילקו, כפי שהודיע ב־1975 למשרד מבקר המדינה, הוא לא מינה נציג נוסף להנהלה, ונציג הממשלה היחיד חדר מאז 1975 מלהשתתף בישיבות הנהלת החברה; בתיקי המשרד אף לא נמצאו פרוטוקולים מישיבות הנהלה.

4. משלא הסכים המשרד לרכוש איגרת חוב נוספת בסך 500,000 ל"י, קוימו דיונים עם החברה ובפברואר 1977 הוסכם בין הצדדים כדלהלן:

(א) מועד תחילת פרעון איגרות החוב בערך נקוב של 500,000 ל"י, שהונפקו בשנת 1969, יידחה בחמש שנים, והיינו מיום 1.1.1975 ל־1.1.1980; (ב) המדינה תוותר על דרישתה להגדלת הון המניות של הבעלים, והבעלים יוותרו על דרישה להשקעה נוספת באיגרות חוב מטעם המדינה; (ג) המשרד ימליץ בפני מרכז־ההשקעות, שיראו בהשקעה בפועל בגבולות של 4 מיליון ל"י (במקום 6 מיליון), מילוי כל הדרישות, שנקבעו בכתב האישור המקנה לחברה מעמד של מפעל מאושר; (ד) החברה תתחייב, שהכספים שהושקעו בה ישמשו לצורך הפקת סרטים בה או באמצעות חברת בת שלה או בחברות שבשליטתה; (ה) לקיום ההתחייבות שבסעיף (ד) יתנו בעלי החברה ערבות אישית.

וויתור זה של המשרד על הדרישות והתנאים, שנקבעו בעת ההחלטה על השתתפות המדינה בחברה, ועל התנאים, שנקבעו בכתב האישור, שהיקנה לחברה מעמד של מפעל מאושר, הפך למעשה את האשראי, שניתן לה, להטבה, שאינה מותנית בשימושים, שתעשה החברה באותו אשראי.

5. — הממונה על עידוד הסרט הישראלי במשרד הודיע ביוני 1978 לרשות החברות הממשלתיות, שאין למשרד עניין בחברה פרט לעובדה, שלחברה חובות לאוצר המדינה, ומשום כך יש לבטל את המינוי של נציגי המשרד במועצת המנהלים של החברה.

לדעת הביקורת, לא היה מקום לביטול המינוי ולהסרת הפיקוח על פעולות החברה, כל עוד נותרו בידי החברה כספי הממשלה, שניתנו לה בתנאים נוחים במיוחד ולתקופה ארוכה.

*

מן התיאור לעיל עולה, כי המשרד העניק לחברה למימון הפקות סרטים בשני שלבים — ב־1969 וב־1973 — אשראי מיוחד בסך כולל של 1.5 מיליון ל"י בתנאים חורגים מן המקובל גם באותו מועד — ריבית של 6% לשנה, ללא הצמדה, לתקופה של 25 שנה, כשהפרעון יתחיל בשנה השישית לקבלת האשראי. סיוע זה ניתן כדי לעודד את תעשיית הסרטים בארץ על ידי מימון הפקות של סרטים בדרך של השקעה ישירה או בדרך של מתן הלוואות.

בפברואר 1977 אף הסכים המשרד לדחות את תחילת פרעון ההלוואה שניתנה ב־1969 בחמש שנים נוספות. ביוני 1978 הסיר המשרד גם להלכה את הפיקוח על השימוש, שתעשה החברה בכספים, שהוא העמיד לרשותה. לדעת הביקורת יש לראות בטיפול המשרד בחברה ובהסרת הפיקוח על פעולותיה מחדל מצד המשרד.

המשרדים המחוזיים

למשרד התעשייה, המסחר והתיירות (להלן משרד התמ"ת) ארבעה משרדים מחוזיים בירושלים, בתל־אביב, בחיפה ובבאר שבע. המשרדים המחוזיים מהווים זרוע המשרד וחוליה מקשרת בין האוכלוסייה, התעשייה, המלאכה והמסחר שבתחום המחוז לבין המשרד הראשי וחטיבותיו. אין המשרדים המחוזיים עוסקים בתיירות; בתחום זה ממשילות לשכות התיירות לפעול. בנפרד. התפקידים העיקריים, שעל המשרדים המחוזיים למלא, הם: מעקב אחרי התפתחות התעשייה והמלאכה במחוז; טיפול בתלונות הציבור בנושאי צרכנות; בדיקה וכויל מאזניים, משקלות, משאבות דלק ומתקני לחץ אוויר בתחנות דלק; אכיפת חוקים וצווים, שהמשרד אחראי לביצועם, כגון הצגת מחירים וסימון מוצרים; מכירת טובין ממשלתיים (בשר, חיטה) ופיקוח על מחסני